

ACTIVITATEA CNMASI ÎN ANUL 1993

(ședințele din 27.I, 13.II – ședință extraordinară, 23.II, 3.III, 7.IV, 28.IV – ședință extraordinară, 26.V, 30.VI, 28.VII, 29.IX, 27.X, 24.XI, 22.XII)

PARTEA I

Comisia Națională a Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice¹, constituită în urma Decretului nr. 91/1990 din personalități ale domeniului, propuse de acad. dr. arh. Grigore Ionescu, primul președinte al noii comisii, și confirmate de ministrul culturii, Andrei Pleșu, comisie completată ulterior prin cooptarea a noi membri și alegerea unor membri de onoare, a cunoscut în anul 1993 ultimul an de activitate. Dar cu toate că la începutul anului au apărut semnele unei profunde cezuri între Ministerul Culturii și CNMASI, care conform decretului de înființare era un „organ autonom pe lângă Ministerul Culturii”, Comisia a încercat în cele 11 ședințe ordinare și 2 ședințe extraordinare să-și continue munca începută în anul 1990. Activitatea sa poate fi sintetizată în următoarele capitole:

1. Raportul CNMASI cu Ministerul Culturii

La ședința din ianuarie s-au analizat efectele H.G. 811, prin care în Ministerul Culturii s-a creat *Direcția Generală de Protecție și Valorificare a Patrimoniului Cultural Național* (DGPVPCN) cu două direcții în subordine: *Direcția Patrimoniului Imobil* (DPI) și *Direcția Patrimoniului Mobil* (DPM). Prin aceasta se înființează o direcție paralelă cu DMASI, cel puțin ca obiectiv principal. De asemenea, respectivul H.G. nu pomenește în nici un fel de vreo legătură între DPI și CNMASI, care prin decretul de înființare are putere de decizie în domeniul monumentelor istorice.

Se constată astfel tendința de înlăturare a Comisiei Naționale, de transformare a ei într-o comisie consultativă, fără putere de decizie. De aceea, spre clarificare, se propune Ministerului Culturii emiterea unui ordin care să definească funcția fiecărui organism care se ocupă de monumentele istorice, și să precizeze raportul între ele.

Textul proiectului de ordin este supus aprobării Comisiei, care-l acceptă cu amendamente.

Aceste probleme se discută și cu reprezentanții comisiilor zonale, care se alătură punctului de vedere al CNMASI. Comisia națională își precizează programul: dubla subordonare a DMASI, descentralizarea activității și responsabilității pe baza structurilor DMASI din teritoriu, legi specializate, păstrarea autonomiei Comisiei Naționale și a comisiilor zonale în limitele proprii de competență (ședința extraordinară din februarie). Se anunță discutarea activității DMASI pe baza unui chestionar cerut de Ministerul Culturii, care ignoră multe din acțiunile realizate și nu se preocupă cu adevărat de situația monumentelor istorice (ședința din februarie).

În urma demersurilor făcute la Ministerul Culturii pentru clarificarea raportului între noile direcții, DMASI și CNMASI, nu s-a primit răspuns (februarie), deci se redactează un protest scris, care se va prezenta la conferința de presă din 11 februarie și va fi dat publicității.

În ședința din martie este prezentat documentul Ministerului Culturii – DGVPNCN, care prevede „etapele organizării sistemului de ocrotire a patrimoniului cultural național”. În document se prevede reorganizarea DMASI, lege unică, și cuplarea comisiilor de specialitate (deci CNMASI și CMC). Proiectul nu a fost prezentat Direcției sau Comisiei în mod oficial (aceasta se va face abia în luna mai). Se întrevăde în teritoriu o revenire la Oficiile de Patrimoniu, care să preia din nou funcții importante în ce privește protecția monumentelor. Aceasta se consideră ca un fapt de nedorit, întrucât Oficiile nu au specialiștii și nici autoritatea necesară (C. Hoinărescu, E. Greceanu).

Comisia Națională află mai exact punctul de vedere al Ministerului Culturii la ședința din aprilie, prin participarea domnului dr. Ioan Opriș, director al DGPVPCN, și a doamnei Tereze Sinigalia, director al DPI. Aceștia consideră CNMASI un „organism de consultanță, științific, de reprezentare”. Direcția administrativă aparține

Ministerului Culturii și DMASI este tot o direcție administrativă. Se doresc bune raporturi cu CNMASI. Dar ulterior se contestă din nou dreptul Comisiei de a emite decizii. Se contestă, de asemenea, și dreptul Comisiei de a propune legislația proprie, având în vedere că aceasta nu a apărut în trei luni de la emiterea Decretului 91/1990, deși a fost depusă la Ministerul Culturii în acest termen.

Se pune în discuție și răspunderea asupra gestionării fondurilor statului destinate restaurării. Arh. A. Trișcu precizează că fondurile alocate sunt aprobate de Comisia Națională pentru obiectivele alese tot de aceasta, repartizându-le în funcție de lucrări și de alte considerente practice (forța de lucru specializată existentă, cointeresarea firmei la susținerea unui șantier care asigură front de lucru etc.).

Ședința din octombrie pune în discuție ordinul Ministerului Culturii 567/13.X.93 adresat directorului DMASI, prin care se anunță noua componență a Comisiei Naționale și se cere organizarea convocării acesteia. Noul președinte numit este prof. dr. Răzvan Teodorescu. Din componența acestei comisii sunt 16 specialiști ai actualei comisii și cei șase membri de onoare.

Comisia Națională contestă legalitatea procedurii care încalcă prevederile Decretului 91/1990 și ale Regulamentului de organizare și funcționare a CNMASI, în vigoare din 1990, cu acordul Ministerului Culturii. Nu există criterii în excluderea membrilor și nici în numirea celor noi, procedându-se ca la schimbarea directorilor, adică fără explicații.

Se hotărăște să se intervină la Comisiile Culturale ale Parlamentului și la Curtea Constituțională, întrucât se încalcă legislația în vigoare. Se amin-

¹ Membrii scoși din Comisie sunt: dr. Petru Alexandrescu, arheolog, arh. Virgil Antonescu, arh. Liana Bilciurescu, Horia Bernea, pictor, arh. Mariana Celac, Ludovic Demeny, istoric, arh. Peter Derer, arh. Hermann Fabini, părintele C-tin Galeriu, dr. Dinu Giurescu, istoric, dr. Șt. Gorovei, istoric, Paul Gherasim, pictor, Radu Ionescu, critic de artă, ing. Dorin Lazăr, ing. Nicolae Noica, ing. C-tin Pavelescu.

^{*} Vezi lista membrilor CNMASI, BCMI 3/91.

tește că nici unul din proiect al Legii patrimoniului imobil întocmit de Ministerul Culturii nu a fost trimis Direcției sau Comisiei, singurele organisme de specialitate existente, deci din nou se decide asupra domeniului fără consultarea specialiștilor, a celor implicați direct în studierea, protejarea și restaurarea monumentelor istorice.

C. Hoinărescu, secretar CNMASI, supune aprobării Comisiei Naționale adresa către DGPVPCN prin care solicită o serie de acte clarificatoare ale adresei primite. Textul este acceptat.

Situația creată de Ministerul Culturii s-a dezbătut și într-o întâlnire organizată de Grupul de Dialog Social, la care au participat conducerea CNMASI, domnul secretar de stat Mircea Tomuș și alți reprezentanți din Ministerul Culturii.

În ședința din noiembrie, vicepreședintele Andrei Pippidi informează membrii Comisiei asupra discuțiilor purtate la această întâlnire. Domnul Mircea Tomuș a numit schimbarea președintelui CNMASI „un act de guvernare”. Ministerul Culturii nu acceptă autonomia. Remanierarea a fost motivată prin dorința de a depăși criza dintre Ministerul Culturii și Comisie, deci înseamnă că au fost înlăturați specialiștii considerați incozi.

Se pun în discuție, în aceeași ședință, și carențele activității CNMASI, care au facilitat ajungerea la actuala situație, în primul rând lipsa Legii Monumentelor Istorice, apoi lipsa de personalitate juridică a CNMASI, care o face să nu poată acționa acum în justiție și apoi neclaritățile formale în numirea domnului arh. A. Trișcu ca președinte. Propunerea de a trimite o scrisoare primului-ministru este acceptată cu 1 vot contra și 2 abțineri, urmând să se mai atenueze unii termeni.

În ședința din decembrie, prof. dr. arh. Aurelian Trișcu prezintă ultimele acțiuni ale Comisiei, după apariția hotărârii Ministerului Culturii. La toate scrisorile, care semnalau situații deosebit de grave, adresate Ministerului, nu s-a primit răspuns. Semnalând ultimele ilegalități ale Ministerului Culturii, Curții Constituționale, aceasta s-a declarat incompetentă și a recomandat Parlamentul sau Guvernul ca instituții care ar putea rezolva diferendul.

Conducerea CNMASI (președintele A. Trișcu, vicepreședinții S. Ignat, A. Pippidi, P. Alexandrescu), s-a întâlnit și cu Marin Sorescu, ministrul culturii și M. Ungheanu, secretar de stat, care au recunoscut că procedul înlocuirii Comisiei Naționale este ilegal și

că proiectul este justificat. Ulterior însă, cei doi miniștri au participat la ședința de inaugurare, consființind noua Comisie Națională.

În aceste condiții de lipsă totală de colaborare din partea Ministerului Culturii, Comisia Națională consideră că nu mai are condițiile necesare în care să-și îndeplinească atribuțiile, drept care se emite o declarație ce se va pune la dispoziția presei, prin care este anunțată situația creată de Ministerul Culturii. Declarația se va transmite și ministerului și celorlalte foruri la care CNMASI s-a adresat, pentru ca să se cunoască din ce cauză a organism legal constituit, în răspunderea căruia se află o parte importantă a patrimoniului cultural al țării – monumentele istorice – este nevoie să-și întrerupă activitatea.

Președintele Comisiei, prof. dr. arh. Aurelian Trișcu, amintește cu această ocazie date esențiale: din anul 1990, sub conducerea CNMASI s-a realizat înființarea Comisiilor Zonale, s-a contribuit la reîntoarcerea preocupării pentru protecția monumentelor istorice, ca fapt ce interesează multe foruri și persoane, a stabilit orientarea programelor DMASI; s-a intensificat reluarea legăturilor cu organisme internaționale de profil, ca și de stabilirea unor relații cu instituții similare din alte țări. La această muncă susținută au contribuit în mod dezinteresat membrii Comisiei Naționale dintre care unii au dispărut în acest răstimp: prof. Grigore Ionescu, dr. Radu Popa, arh. Gh. Sebéstyen, și în unele cazuri chiar membrii de onoare.

Recomandarea CNMASI este ca DMASI să continue să lucreze în favoarea monumentelor istorice.

2. Modificări în componența și conducerea CNMASI

Prin dispariția dr. Radu Popa, CNMASI pierde unul dintre inițiatorii și susținătorii cei mai activi ai săi (ședința din februarie). Pentru completarea numărului de vicepreședinți și întregirea domeniilor, este propus dl. dr. Petre Alexandrescu-arheolog. Propunerea este acceptată în unanimitate (ședința din martie). Este propus ca membru al Comisiei dr. arh. Peter Derer, care și-a pierdut locul prin ieșirea din funcția de director. Se acceptă în unanimitate (ședința din martie).

Complexitatea problemelor pe care le are de rezolvat Comisia Națională a determinat propunerea de a se numi încă un vicepreședinte în persoa-

na d-lui dr. Andrei Pippidi. A fost aprobată în unanimitate (ședința din mai).

3. Activitatea secțiilor CNMASI

Pentru mai buna lor funcționare, s-a propus un regulament de organizare și funcționare a celor 6 secțiuni ale CNMASI (S. Ignat). Se pune în discuție participarea membrilor Uniunii Arhitecților, nume de deosebit prestigiu profesional, care împreună cu membrii secțiunii de urbanism să discute inserția clădirilor noi, importante, în perimetrele istorice (M. Celac). De asemenea se discută statutul invitaților ocazionali - specialiști chemați pentru anumite probleme. Se stabilește că aceștia vor avea un rol de consilieri. Se consideră de asemenea că este necesar a se păstra comisiile așa cum au fost propuse inițial, deci: arhitectură, urbanism, inginerie, componente artistice - monumente de artă, arhitectură țărănească, peisagistică, comisii care în cazul subiectelor complexe se pot reuni. Secretarii, specialiști din DMASI, trebuie să fie buni cunoscători în domeniu, pentru ca procesele verbale să fie deosebit de clare. Președintele de comisie se va alege ad-hoc dintre membrii CNMASI prezenți (ședința din martie).

Se pun în discuție și membrii secțiilor. În secțiunea de inginerie au fost propusi inginerii Vernescu, Petroviș și Mironescu. Au fost confirmați ing. Petroviș și Mironescu (ședința din ianuarie).

4. Atestarea specialiștilor cf. Ordonanței 27/92

Arh. Peter Derer propune un regulament al atestării experților în domeniul restaurării arhitecturii. Este discutată prima parte a acestui regulament și se fac observații (ședința din ianuarie). Este repus în discuție în ședința din aprilie cu modificările propuse de membrii CNMASI. Se va redacta forma nouă, care este supusă atenției membrilor Comisiei Naționale în ședința din iunie. Se aprobă forma finală care se va înainta Guvernului și se va pregăti anexa la procedura de aplicare a regulamentului.

5. Legea monumentelor istorice

Pentru promovarea mai lesne a legislației domeniului s-au departajat două legi: *Legea reorganizării CNMASI*, care înseamnă o actualizare a Decretului 91/1990 și o completare a lui,

și apoi *Legea monumentelor istorice*, care se ocupă exclusiv de problemele monumentelor. Proiectele au fost înaintate Ministerului Culturii la 10 februarie 1993 (C. Mucenic, șed. din febr.).

La ministerul Culturii s-a alcătuit o comisie legislativă care se va ocupa de ambele legi, cea a patrimoniului mobil și cea a patrimoniului imobil. Din comisie fac parte de la DMASI, C. Mucenic (director adjunct științific) și arh. Gh. Sion. După prima întâlnire s-a convenit că vor rămâne două legi (ședința din februarie). Ar trebui ca în această comisie să fie cooptați și membrii CNMASI (S. Voiculescu în ședința din martie).

Legile vor fi prezentate de C. Mucenic în ședința organizată de Ministerul Culturii cu consilierii șefi de cultură din județe și directorii de muzee județene (în luna aprilie la Sinaia).

Ulterior se află că în Ministerul Culturii s-a elaborat un alt proiect de lege a patrimoniului imobil, care a fost pus în circulație la diferite alte ministere, dar nu a fost prezentat DMASI sau CNMASI și nu i se cunoaște conținutul (ședința din octombrie).

6. Politică CNMASI în ceea ce privește DMASI, organul său operativ, care a cuprins:

a. problema numirii Directorului DMASI, care conform regulamentului CNMASI, este de drept și secretar CNMASI, problemă apărută în urma anunțului de retragere a d-lui arh. Peter Derer în ședința din ianuarie 1993. Dl. arh. P. Derer și-a prezentat succint activitatea ca secretar al CNMASI, dl. arh. A. Trișcu-președintele comisiei mulțumindu-i și subliniind munca și dăruirea depusă pentru a construi o instituție nouă. În aceste condiții, comitetul director, subliniind că au fost analizate mai multe candidaturi posibile, o propune pe d-na dr. Cezara Mucenic. Membrii CNMASI propun pe d-na arh. M. Celac, pe arh. C. Hoinărescu și pe istoricul dr. A. Pippidi. În urma votului este desemnat ca unic candidat la funcția de director al DMASI, dl. Andrei Pippidi, propunere care se va înainta la Ministerul Culturii (ședința din ianuarie). Direcția generală de protecție și valorificare a patrimoniului și alte propuneri, considerând că nu crede în calitatea de manager a d-lui A. Pippidi. Încercându-se găsirea unei soluții pentru scoaterea din situa-

ția extrem de dificilă a DMASI, care de la 1 februarie nu mai are director, membrii Comisiei Naționale menținând și insistând asupra candidaturii dr. A. Pippidi, considerat ca cel care corespunde pe deplin etapei actuale a direcției, mai completează candidaturile cu cele ale arhitecților Mariana Celac, Călin Hoinărescu sau Nicolae Vlădescu (ședința din martie). Ministerul Culturii răspunde propunând-o pe prof. dr. Corina Popa. În ședința din martie, în prezența directorului general al DGPVCN și a directorului Direcției Patrimoniului imobil, candidatura d-nei Corina Popa la postul de director al DMASI este respinsă. Între cauze se menționează: multiplele funcții pe care le îndeplinește și absența d-sale de la discuții, când și-ar fi putut prezenta programul. Lista celor propuși rămâne cea inițială.

În ședința din mai se anunță numirea ca director general a arh. Călin Hoinărescu și a d-nei prof. dr. Corina Popa ca director științific, în urma demiterii d-nei dr. Cezara Mucenic. Echipa își va prelua funcția la 1 iunie, în luna mai conducerea fiind asigurată de arh. Daia, director tehnic.

CEZARA MUCENIC

VIZITĂ LA DMASI A DELEGAȚIEI COMITETULUI ICOMOS GERMAN

În perioada 13–22 februarie, Direcția Monumentelor, Ansamblurilor și Siturilor Istorice a primit vizita d-lor Christoph Machat de la Oficiul renan pentru protecția monumentelor, membru al Comitetului Național German ICOMOS, președinte al Consiliului Cultural al sașilor transilvăneni și Jürgen Haller, specialist în probleme de structură în zone seismice, din partea Comitetului Național German ICOMOS. Luni, 14 februarie, a avut loc în-

tâlnirea între cei doi oaspeți și secțiunea de inginerie a CNMASI, în cadrul căreia au fost analizate lucrările ce urmează a fi executate la Cetatea Sighișoara, prin finanțarea fundației Messerschmidt, întâlnirea fiind urmată de o deplasare la Sighișoara.

În perioada 17–19 februarie, au avut loc la sediul DMASI discuții privitoare la șantierul școală ICOMOS pentru pictură murală (Sânpetru și Hărman, vara anului 1994) precum și

la etapa 1994 a proiectului comun româno-german de inventariere a monumentelor istorice în zona de colonizare săsească și extinderea colaborării și pentru alte zone.

În perioada 20–22 februarie, dl. Christoph Machat a participat la „Simpozionul internațional de conservare și restaurarea monumentelor istorice”, care a avut loc la Tușnad.

ADRIANA STROE